

KRONIKK

Japan, ris og WTO

128 millioner innbyggere på et fjellendt areal litt større enn Norge gjør sikker matforsyning til en utfordring for Japan. Med en selvforsyningsgrad på under 40 prosent er det ikke rart at landet er verdens største importør av landbruksprodukter. Samtidig forsøker Japan å verne om sin egen matproduksjon.

Grunnet naturgitte forhold og et svært høyt kostnadsnivå er japansk landbruk lite konkurransedyktig internasjonalt. For å opprettholde den innenlandske matvareproduksjonen benytter japanske myndigheter seg av en rekke støtteordninger. Dette står i sterk kontrast til den sterkt eksportorienterte japanske industrien for øvrig, som i stor grad ønsker en åpnere verdenshandel.

Landbrukssektoren blir dermed et sensitivt område i de internasjonale forhandlingene. Sammen med blant annet Norge tilhører Japan G-10 fløyen i WTO, og har i mange tilfeller sammenfallende interesser med Norge i landbruksforhandlingene. Japan argumenterer sterkt for at landbruket behøver særegne kjørerregler i handelspolitikken.

Særlig sensitiv er risproduksjonen. Ris har vært hovedelementet i det japanske kostholdet i flere hundre år, og er den viktigste produksjonen i det japanske landbruket. 54 prosent av alle gårdsbruk har ris som sin hovedproduksjon, og risdyrking opptar nesten 40 prosent av det totale dyrkbare arealet. Gårdsbrukene er små, med et gjennomsnittlig areal på litt over ett dekar, og de fleste produsenter mottar hoveddelen av inntekten sin fra arbeid utenfor gårdsdriften.

På grunn av den sosiale og økonomiske viktigheten av ris i Japan, hadde myndighetene kontroll med både produksjon og distribusjon av ris mellom 1942 og 1996. I denne perioden garanterte myndighetene en minimumspris til produsentene, samtidig som de kjøpte og lagret all ris produsert. Garanterte minstepriser og avsetning, sammen med teknologiske utvikling og fallende risforbruk, førte til en situasjon med stor overproduksjon. Organiseringen av rispolitikken førte etter utfallet av Uruguay-runden i WTO også til at Japan fikk store problemer med skjermingsstøtten og direkte produktstøtte (AMS).

Den japanske rispolitikken ble derfor reformert mellom 1996 og 1998. Reformen innebar blant annet at det offentliges rolle i distribusjonen av all ris ble erstattet av et system der private tok over. Som et resultat av at ris ble fjernet fra «gul boks», falt Japans totale AMS til under 20 prosent av tillatt AMS i henhold til forpliktelsene i Uruguay-avtalen.

Etter omleggingen av rispolitikken i 1998, er det ingen offentlig intervensjon som understøtter markedsprisen. For å kompensere bøndene, dersom markedsprisen faller under en gitt standardpris, ble det etablert et inntektsstabiliserende program. Standardprisen kalkuleres på bakgrunn av markedsprisen de foregående årene. Dersom markedsprisen i det inneværende året faller under denne prisen, kan produsentene få dekket 80 prosent av forskjellen mellom markedsprisen og standardprisen multiplisert med årets produksjon. Deltakelse i det inntektsstabiliserende programmet er frivillig. Programmet finansieres av et fond, der produsentene selv bidrar med to prosent av standard rispris ganger volum, og myndighetene bidrar med seks prosent av standard rispris ganger produksjon.

Selv om Japan har kuttet betydelig i produktspesifikk AMS, er den økonomiske støtten fra myndighetene likevel fortsatt på et høyt nivå. I 1999, året etter omleggingen av rispolitikken, var myndighetenes støtte til risproduksjonen på om lag 1,8 milliarder USD. Myndighetene brukte også én milliard USD i støtte for omlegging fra produksjon av ris til andre produksjoner. I tillegg kom også utgifter til beredskapslagring av ris, subsidiert ris til skolemat, forskning og utvikling og

Japan argumenterer sterkt for at landbruket behøver særegne kjørerregler i handelspolitikken

pensjonsytelser til bønder. Totalt ble risproduksjonen i 1999 støttet med over USD 2,8 mrd. Denne støtten er imidlertid hovedsakelig notifisert som «grønn boks» i WTO.

Ifølge OECDs beregninger av landbruksstøtte fortsetter ris å være den mest subsidierte produksjonen, og sto for 34 prosent av enkeltvareoverføringer i 2004-06. Hvorvidt reformen i 1998 faktisk bidro til å redusere handelsforstyrrende elementer i rispolitikken har derfor vært gjenstand for en viss diskusjon. Selv om det japanske landbruksdepartementet mistet muligheten til offentlige oppkjøp, ble muligheten til statlige oppkjøp av beredskapsmessige hensyn videreført. Denne beredskapslagringen av ris har imidlertid blitt anklaget for å understøtte markedsprisene. I 2007 kjøpte myndighetene opp store mengder ris under denne ordningen selv om beredskapslagrene var velholdte.

I 2002 ble utkastet til en ny reform av rispolitikken presentert, og denne reformen skal gjennomføres fram mot 2012. Mens myndighetene tidligere fastslo omfanget av risproduksjonen i konsultasjon med produsentorganisasjonene, skal produksjonen nå fastsettes av bøndene og produsentorganisasjonene. I 2007 ble også en bredere reform av landbrukspolitikken gjennomført, blant annet med hensikt å innføre mer fleksible støtteordninger. Prisstøtte for hvete, bygg, poteter, soyabønner og sukkerbeter, de fem største produksjonene på brakklagt rismark, ble erstattet med direktestøtte.

En slik føyelighet til WTO når det gjelder innenlandske reformer av landbrukspolitikken står i sterk kontrast til holdningene til liberalisering av grensevernet. Bruk av høye tollsatser holder de innenlandske risprisene mellom to og tre ganger over verdensmarkedsprisene, og dette vernet er nøkkelen i den nåværende rispolitikken – uten et sterkt beskyttet innenlands marked ville ikke de japanske risprodusentene ha mulighet til å opprettholde inntekter og lønnsomhet i møte med konkurranse fra USA, Australia og Kina. For Japan blir dermed den største utfordringen hvordan man skal håndtere kravene om tollreduksjoner en eventuell Doha-avtale vil medføre. I møtet med de samme problemstillingene kan det være nyttig for norske kornprodusenter å ha et blikk på hvordan Japan løser dette.

Anders Andgard

Utredning ved Landbrukets Utredningskontor

KLIPPET & KLART

Presser hardt på

Det er ingen tvil om at industrien presser hardt, særlig på det vi kan kalle generiske kjøttprodukter som forbrukeren ikke har noen sterk merkevarelojalitet til. Symptomatisk for denne utviklingen har vært kjøttdeigkrigen i handelen. Den tjener ingen penger på - verken vi eller kjedene selv.

Geir Olav Opheim, konsernsjef i Nortura, til Dagligvarehandelen

Med trumfen

Jeg sitter jo med trumfkortet, for jeg vet jo hvem som skal med, så sånn sett er det mer behagelig for meg, siden jeg sitter på sannheten. Så jeg vil tro at det er verre for de jentene her.

Kristian Akervold i Jakten på kjerligheten til tv2.no

Ein menneskerett

Mange ser ut til å meina at det nærmast er ein menneskerett å få tilgang til tomt på den staden ein er vaks opp, og det vil truleg vera politisk sjølvmoord å gå inn for ein politikk det framtidig bustadutbygging skal styrast til område med uproduktiv jord. Med dersom ein ønskjer at Jæren også i framtida skal ha eit levande landbruk, må det før eller seinare setjast ei grense for kor vidt tettstadene skal gå.

Leiar i Jærbladet

Litt uvøren i stilen

Sponheim er for kontroversiell i stilen og for lite samlende.

Aps fylkesleder i Hordaland, Sveinung Valle, til Bergens Tidende

Ingen avgrunn

Saklig sett er det ingen avgrunn mellom den rovdyrpolitikken Sp forfekter og den som praktiseres i dag. Faktisk er det slik at det er gitt flere fellingstillatelser under de rødgrønne enn tidligere. Ulvbestanden er også redusert og er etter manges mening på et kritisk lavmål med cirka 20 dyr.

Leder i Arbeidets Rett

Krev betre veg

Viss kommunen skal setje krav om buplikt, må det då også vere eit visst krav om infrastruktur. Det må vere råd å ha ein vegstandard som gjer at folk greier å ta seg fram til eigedomar der ein blir pålagt å busetje seg.

Torkjel Segberg, Åkrasbø i Bygland, til Setesdølen

Fra Japan

Tidligere solgte vi rorbusommer. Nå strekkes sesongen i begge ender, og nå har vi også vinterturister som kommer helt fra Japan for å se nordlyset. Da skulle det bare mangle om ikke matkultur skulle inkorporeres i dette spekteret av attraksjoner og tilbud.

Leder i Lofot-Tidende

Naturbaserte opplevelser

Innovasjon Norge fokuserer sterkt på naturbaserte opplevelser i sine strategier, og mange mener at det er her Norge har sitt absolutt største potensial for vekst frem mot 2020. At man i liten grad er påvirket av økonomiske opp- eller nedturen, bør være positivt for grunneiere som ønsker å utvikle tilbud basert på sine utmarksressurser.

Leder i Fisk & Vilt

God til å lytte

Det blir også sagt at Terje Riis-Johansen spiller en viktig rolle i Sps regjeringsgruppe fordi han har et godt samarbeid med statsminister Jens Stoltenberg. I Sp blir det sagt at Stoltenberg lytter til Riis-Johansen.

Berit Strøyer Aalborg i Nationen

